

grijpt de kerkmenschen immers naar dit woord, wanneer de levensweg gaat door nevelen en raadselen.

U weet dat wel: men wil zich troosten met de (op zichzelf juiste gedachte), dat Gods wegen hooger en daarom anders zijn dan die van den kortzichtigen, afhankelijk menschen. En hoe vaak hebben bedroefden en geslagenen uit den mond van vertroosters deze woorden kunnen hooren, om hen te drijven op den weg der berusting.

Tóch heeft men dan, goedbedoeld, de werkelijke boodschap in dit Schriftwoord van haar scherpe snede beroofd.

Want gaat het in dit woord dáárom, geslagenen en verstomden, neerzittend bij de scherven van het levensgeluk, tot berusting te vermanen?

Geen sprake van! Wanneer u dat achtste en dat negende vers maar niet uit het verband van heel het hoofdstuk uitticht, wanneer u maar geen caesuur aanbrengt tusschen deze verzen en het zevende, ziet u aanstonds, dat het de bedoeling des Geestes niet geweest is, door den mond van Gods knecht Jesaja, meer dan een eeuw tevoren, de ballingen van Zijn Bondsvolk in Babel, berusting te prediken — maar bekeering.

Want die heeft de Kerk-in-ballingschap noodig als brood. Er zijn wel kruisende wegen — maar verstaat u hier het woord „kruis“ als 't u blijft niet in den zin, waarin de spraakmakende gemeente het meestal doet: levensnauwigheid, en leed, en lijden. De wegen van en in die Verbondsgemeenschap daar in het stamland van haar vader Abraham kruisen in dezen zin Gods wegen, dat het goddelooze wegen zijn. En hun gedachten zijn dáárom niet 's HEEREN gedachten, wijl zij ongerechtig zijn, en ingaan tegen wat duidelijk geopenbaard is.

De HEERE had immers in Zijn getuigenis, in het boek des Verbonds, dat alle zeven jaren op het Loofhuttenfeest voor de ooren van het gansche volk (mannen, vrouwen en kinderen) gelezen moet worden, de wegen geopenbaard, waarop Zijn volk, als een koninklijk priesterdom, wandelen moet.

Dat Woord is zeer nabij u, zegt Mozes, in uw hart en in uw mond.

En omdat Israël deze wegen verlaten heeft, is de HEERE gekomen met de wraak des Verbonds: om zijn schrikkelijken afval, in bondsbreuk en Woordverlaten, heeft Hij het bezocht met het oordeel der verstrooiing en wegvoering.

Het is die versmalde, gedecimeerde Adventsgemeente, ondanks al haar ongerechtigheid toch de bruid van Christus, welke de Geest des HEEREN daar in Babel aan zichzelf ontdekken wil, opdat zij haar nood en ellendigheid recht zou leeren kennen, en zoo, uit de diepten, ootmoedig den HEERE zou leeren zoeken en dienen.

We mogen dus de boodschap Gods in onzen tekst niet „doorzagen“, door de verzen 8 en 9 te separeren van het zesde.

Want dáárin is reeds sprake van „weg“, en van „gedachten“. Onomwonden zegt Jesaja het, tot dat volk-in-ballingschap: „de goddelooze verlate zijn weg, en de ongerechte man zijn gedachten“.

Aanstonds rijst hier de vraag: wat is er dan toch met dat volk loos, dat Jesaja zulke scherpe, haast-aanstootelijke woorden gebruikt: „goddelooze“, „ongerechte man“ —?

De zware kastijding heeft dat volk toch wel wat geleerd, getuige de klaagzangen, welke juist in deze periode onder Israël geboren en gezongen zijn. Ik denk aan de psalmen, welke den bitteren nood der ballingschap raken: Ps. 74, 79, 80, 89, 137. En aan de vijf ontroerende klaagliederen, die — op den naam van Jeremia gezet — in de Heilige Schrift voorkomen. De bruidskerk heeft het dan toch wel leeren zien, welke diep-schuldige wegen zij gegaan is, toen zij de afgoden naliep, en het eigen vleesch diende — en welke goddelooze gedachten zij koesterde, toen zij het Verbond der genade brak, en den Geest des HEEREN smaadheid aandeed. Die weg en die gedachten heeft Israël toch wel radicaal verlaten: ze richten nu toch geen afgodsbeelden meer op, daar in hun kolonie nabij het kanaal de Kebar — ze rooken niet meer op de hoogten — en hun priesters leiden hen toch weer naar de gedachten en op de wegen van Jahwéh??

En tóch.....!

Jesaja schrijft dit klemmend vermaan rustig neer, opdat het straks, meer dan een eeuw later, als het scherpsnijdend zwaard des Geestes harten mag breken, waarin gedachten leven, diametraal de gedachten des HEEREN kruisend — en aan wegen mag ontdekken, die alles behalve Gods wegen zijn.

Wat is dan de deformatie, die knaagt aan den wortel van Israëls adeldom als bruid Gods, gedachten en wegen verdervend, de waarachtige bekeering tegenstaande?

Er zijn er onder het Bondsvolk in Babel maar ál te veel, die daar volkomen ingeburgerd zijn. Zij hebben daar maatschappelijk best geboerd. Velen hebben hun schapjes op het droge. En als je nu daar in den vreemde een goed stuk brood hebt en gevulde vleeschpotten — als je vrijheid gelaten wordt, om Jahwéh te dienen, onder leiding van je eigen priesters, zonder eenige verplichting om voor de heidensche goden te buigen — als je zelfs proselieten moogt maken uit de onbesnedenen — waarom zou je je dan druk maken, om naar Kanaán terug te keeren? De oude glorie is daar tóch weg. Aárons altaar ligt in puin, Tempel en stad zijn een ruïne, Davids dynastie is een verstorven tronk geworden..... wat zou je dan het rustige, zekere heden verruilen gaan met een onzekere, veelbewogen toekomst? Bovendien: die lange, vermoeiende reis, en daarna die omslachtige, netelige wederopbouw! En dat zonder voldoende kapitaal mischien, en zonder militaire beveiliging! Neen, wij blijven maar rustig hier: kun je in Babel niet evengoed den HEERE dienen als in Jeruzalem?

Dat is de goddeloosheid, in gedachten en wegen, die Jesaja bestraffen moet. De instelling op het leven, waarvan zij zich bekeeren moeten. Een instelling, die puur-vleeschelijk is, ondanks de vrome camouflage in 't spreken over het dienen van Jahwéh. Een instelling, welke één permanente, grove ontkenning is van de wezenlijke beteekenis van het Verbond. In feite verkiest Israël de rijkdommen van Babel boven de versmaadheid van Christus. Zij nemen daar in den vreemde Mozes' náám druk op de lippen, maar aan Mozes' geloofskeuze staan zij volkomen vreemd. En daarom is het zoo grondig-mis met het Bondsvolk.

Laten we dus maar niet dit Schriftwoord over Gods gedachten, welke niet de onze zijn, en onze wegen, die

de wegen des HEEREN kruisen, tot een „dierbaar“ troostwoord maken, dat zulk een verzachtend verband is op de wonden van ons leven — het snijdt diep en vlijmend in ons vleesch in..... gelijk ook de bedoeling des Geestes er mee was voor het Bondsvolk in Babel.

Het is immers een eisch tot bekeering, niet een raad tot berusting.

De waarachtige bekeering van den mensch bestaat, naar de Schriften, altijd in deze twee stukken: eigen gedachten en eigen wegen verlaten.

Naar de Schriften!

Niet alleen Jesaja leert ons dat hier — maar ook het Nieuwe Testament.

Het opmerkelijke is immers, dat in de Grieksche taal twee woorden voor „bekeering“ worden gebezigd, die elkaar aanvullen: het ééne beteekent: er anders over gaan denken (eigen gedachten verlaten) — het andere: nu ook een anderen weg inslaan (eigen wegen verlaten).

Als u Handelingen 3:19 opslaat, vindt u daar beide woorden gebruikt. Petrus zegt daar: „betert u dan“, (daar gebruikt het Grieksch 't eerste woord: er anders over gaan denken) „en bekeert u“ (dat is in 't oorspronkelijke het tweede woord: een andere weg kiezen), „opdat uw zonden uitgewischt worden“.

En die bekeering vraagt de HEERE in Zijn Woord. Van Israël, dat de ballingschap in feite ziet als het einde van Gods wegen met Zijn volk, en niet als een onderdeel van Zijn eenen, heerlijken Verlossingsweg, in den komenden Christus. Met die gedachten blokkeert het Christus' snellijk komen tot Zijn Tempel. En daarom wandelt het in wegen, waarop de Geest niet werken kan.

Die bekeering vraagt de Schrift ook van ons.

Ze begint bij de bron: onze gedachten en ze beslaat heel ons leven: onze wegen.

Is dat nu niet, om te beven, dagelijks? wanneer we den HEERE tot ons hooren zeggen:

„Want gelijk de hemelen hooger zijn dan de aarde, alzoo zijn Mijn wegen hooger dan uw wegen, en Mijn gedachten dan ulieder gedachten“.

Groningen.

J. SMELIK.

KERKELIJK LEVEN

Noord-Oost Polder

In onze commissie op de Synode hadden we ook een rapport te behandelen, dat betrekking had op het werk in de Noord Oost Polder. Opdat we een goed beeld van de situatie aldaar zouden hebben, werden we door de kerkeraad van de Noord Oost Polder uitgenodigd om daar eens een kijkje te komen nemen. We hebben daar onder leiding van de pastor loci Ds C. G. Bos de polder bezichtigd en wie het alles gezien heeft, die is daar zo van onder de indruk gekomen, dat hij niet laten kan, om iets van zijn bevindingen mee te delen. Toen ik daar alles kon zien, dacht ik: dit moest heel ons kerkvolk kunnen zien. Dan zou met veel meer VREUGDE in de collecte voor deze kerk worden geofferd. Neen, het is niet zo, dat men, wat de collecte aangaat, over het meeleven van de kerken te klagen heeft, maar het is zo jammer, dat niet allen kunnen zien, waarvoor men offert.

de: het werkstuk en een symbool van een afval, die opnieuw heel de mensheid naar de ondergang drijft.

Maar ook thans zet God in verheven majesteit zijn werk voort. Hij redt daartoe nu niet één man met diens gezin uit een ondergaande wereld. Neen, Hij verkiest midden in een zondige mensheid, die zal blijven voortbestaan, en steeds dieper zal vallen, één man om Zijn vriend te zijn. En uit die man zal Hij daarna één volk verwekken, dat het eigen volk, de eigen kerk des HEREN wezen zal. God roept Abraham en maakt hem tot zijn eigendom. Maar ook om Abraham verschijnt de grauwe verschrikking van de afval. Abraham's oudste zoon is immers Ismaël, de besneden, die in Izak Gods kerk vervolgt. En is Izak's eersteling niet Ezau, de onheilige en hoereerder, die zijn door God hem geschenken eerstgeboorterecht verkwanselde?

En wat zo in Abrahams gezin begon, bleef in zijn geslacht. Ja, het werd steeds erger. Het is één verschrikking de historie van Abraham's volk na te gaan. O zeker, wat God voor en in Israël deed is wonderlijk en heerlijk en vol van genade en trouw. Maar wat Israël praesteerde is ontzettend. Nauwelijks heeft God dat armzalige, eigengereide, altijd kankerende volkje bij de Sinai tot zijn eigendom gemaakt, of het stort zich in het moeras van de gore kalverendienst. En een korte tijd later moet God het zelfs veroordelen tot algehele ondergang in de woestijn. Zeker, onder Jozua gaat het een poos prachtig. Maar daarna komt de grote misère! Het thema van de historie die dan begint is ten volle afval, afval, afval. Vele malen grijpt God in. Hij kan het niet laten zijn volk te redden. Maar het helpt niet! Het is steeds hetzelfde droevige lied: Israël rukt zich los uit Gods reddende hand en doet dat, waarover de hemelen zich ontzetten en huiveren: het verruilt hun enige, heilige trouwe God voor de drekgoden der volkeren, voor dat wat niets is (Jer. 2:10-13).

En wat de richtertijd te aanschouwen gaf, ber-

De Noord provincie 1 diensten w doenlijk, di Amersfoort merkbaar, groeten.

Emmeloec een centru kerkdienst niet alleen nodig. De j lenhove-Ca Men was e predikante werd gebe ze het een Bos preelt de limiet, steld: ande

Nu moet maar men kan beginn polder één sen zullen. Op dit moe Emmeloord oostpolder, altijd maas tasten. Zo in de Lem gegeven, o de dienst u werkkamp. Het is pra groeit. Van sen, die zie tieven van. Ik vind he van één gr ering zoekt groeit, dan tweede pre met twee wordt een. wijk wordt kerkelijk Afrika ook goede kon meer dan Noordoostp zware uitgi niets. Alles gevallen k de bouw v is in de p bije toekon vergaderple een al te de duur es een paar v en we zijn zulting behu besteden. I staat men dat merket waren er f 1 Januari s ledenaantal elkander w over het gr ook veel vr dit moment

haalt en zeldzamer. Steeds klei aan Jakob in de afgr afgoderij. als kaf ve het Oosten dig volk. nu niet mi

Het is waarheid: gaande afv deel der b los. Hij b gericht we is maar ee is definitie toch het c der vader nade.

Zal het t erger dan maar mog moufleerd betrachting juist dit is gevaarlijke Gods volk dan voltre Op het me volk wordt kostbaarste oude kerk nimmer te massa van ham de ve pen (Rom. En nu

Schooldag 1951 (vervolg)

HET GROTE GEVAAR

C. VEENHOF

Wie de geschiedenis van Christus' kerk, zoals deze zich op aarde afspeelt, overziet, zal al heel gauw door twee daarin werkzame, geheel tegenstrijdige, motieven getroffen worden.

Vóór alles zal hij ontdekken, dat Christus, de Zone Gods, door alle tijden en op alle plaatsen degenen, die de Vader Hem gaf, vergadert, beschermt en onderhoudt en ze zo maakt tot leden van zijn lichaam, tot het volk Gods, dat eenmaal de nieuwe aarde vervullen zal. Dit werk van Christus is het eerste en het laatste, het allesbeheersende in de geschiedenis van Gods kerk.

Maar daarnaast, daartegenover, daar dwars doorheen, zal hij óók nog wat anders zien. Hij zal n.l. getroffen worden door deze benauwende werkelijkheid, dat van de aanvang af heel velen, ja, de grote meerderheid van hen, die aanvankelijk tot de kerk vergaderd werden en zo tot de kerk behoorden, afvallen en ondergaan. Of, anders gezegd: hij zal stulten op een rusteloze, geweldige energie van Satan, die in de kerk, onder de kerkleden, tegen Jezus Christus inworstelt en, gerekend naar wat voor ogen is, door een altijd voortgaande afval Diens werk voor een zeer groot deel verijdt.

Als we nu de historie der kerk in vogelvlucht bezien, ontdekken we de gruwelijkheid en de ontzaglijke omvang van deze afval onmiddellijk. Als 'n dikke, zwarte streep vertoont hij zich in het panorama dat zich dan voor onze ogen ontrolt.

Naar de belijdenis der vaderen begon de Zone Gods reeds in het begin der wereld met de vergadering van zijn kerk. Hij grijpt Adam en Eva onmiddellijk

na hun schepping met zijn woord, maakt ze zo tot leden van zijn lichaam en zal, via de gehoorzame volbrenging van de hun van Godswege opgedragen taak, zijn gemeente doen groeien en rijpen tot ze de volkomenheid bereikt.

Maar nauwelijks is de komende Christus met dit alle eeuwen omspannende werk begonnen, of de ellende begint. Adam en Eva komen in opstand tegen God. Zij verwerpen Diens woord. Zij verslingeren zichzelf aan Satan. Dat wil zeggen: de afval is een feit geworden. En de Heilige Geest moet op de eerste bladzij van het boek der kerkhistorie ook het verhaal van de moedwillige afval van de levende God opschrijven.

Maar — God zij geloofd! — de Koning der kerk legt zich bij deze afval niet neer! Hij wil en zal ondanks alles zijn kerk toch verzamelen. En zo zien we, dat God in zijn wonderlijke genade Adam en Eva opnieuw grijpt en ze maakt tot de eerstelingen van zijn verlorne kerk.

Maar ook de afval gaat door! Het eerste kind der kerk, de oudste zoon van Adam en Eva, wordt ook de eerste afvallige in de bedeling der genade! En van hem uit vreet die afval in een razend tempo en met onstuimige kracht verder. Na niet zo heel veel eeuwen is het mensdom, op een enkele uitzondering na, van God afge gevallen. De ganse mensheid is dan één brok geconcentreerde ongerechtigheid. En God maakt, door de catastrofe van de zondvloed, een abrupt einde aan de eerste wereld.

Ook nu gaat God evenwel onverstoort voort met het vergaderen van zijn volk. In Noach's gezin draagt Hij haar, door de vloed heen, de nieuwe wereld binnen. En uit Noach's zaad zal zij groeien tot het einde wordt bereikt. Maar zie: ook de afval gaat via de ark van de oude naar de nieuwe wereld. Hij openbaart zich onmiddellijk na de vloed in Cham. En weer tast hij in korte tijd de ganse mensheid aan. Na niet zo heel veel jaren verrijst de toren van Babel op aar-

en „dierbaar“
tend verband
snijdt diep en
k de bedoeling
volk in Babel
ing, niet een
ensch bestaat,
stukken: eigen
en.

— maar ook

de Grieksche
rden gebezigd,
n; er anders
en verlaten)
weg inslaan

vindt u daar
ar: „betert
erste woord:
kekeert u“
e woord: een
n uitgewischt

n Zijn Woord.
feite ziet als
volk, en niet
lijken Verlos-
Met die ge-
telijk komen
in wegen,

van ons.
hten en ze

ks? wanneer
i:

i hooger
zijn Mij n
egen, en
eder ge-

J. SMELIK.

MIJN LEVEN

n we ook een
op het werk
ed beeld van
we door de
genodigd om
hebben daar
Bos de polder
le is daar zo
et laten kan.
Toen ik daar
ons kerkvolk
JUGDE in de
Neen, het is
over het mee-
ar het is zo
r men offert.

en afval, die
rgang drijft.
aajestelt zijn
en man met
l. Neen, Hij
eld, die zal
l vallen, één
man zal Hij
gen volk, de
roep Abrä-
naar ook om
king van de
l Ismaël, de
olgt. En is
en hoereer-
ratgeboorte-

bleef in zijn
is één ver-
na te gaan.
s wonderlijk
Maar wat
is heeft God
rende volkje
of het stort
nst. En een
ordelen tot
onder Jozua
na komt de
die dan be-
malen grijpt
te redden.
de droevige
idé hand en
tten en hul-
rouwe God
t wat niets
n gaf, her-

De Noordoostpolder is een terrein zo groot als de halve provincie Utrecht. Het is dus ondoonlijk, dat er kerkdiensten worden gehouden op één plaats. Het is niet wel doenlijk, dat, wanneer men in Amerongen woont, men in Amerfoort naar de kerk gaat. In de Polder is duidelijk merkbaar, dat verschillende plaatsen bezig zijn te groeien.

Emmeloord is al een flinke plaats. Dat zal zeker daar een centrum worden. Op dit moment worden er acht kerkdiensten gehouden. De Bos kan dat alles natuurlijk niet alleen verzorgen en elke Zondag is er dan ook hulp nodig. De predikanten in de buurt: Zwolle, Kampen, Vollenhove-Cadoelen, Blokzijl en Urk helpen veel en graag. Men was er zeer erkentelijk voor, dat deze hulp door de predikanten in verreweg de meeste gevallen belangeloos werd geboden en ik heb van predikanten gehoord, dat ze het een genot vonden om in de polder te preken. De Bos preekt zelf altijd vier keer, maar dat is dan ook de limiet, die de kerkeraad hem in de polder heeft gesteld: anders zou het werk voor hem te zwaar worden.

Nu moeten niet alleen de kerkdiensten worden verzorgd, maar men moet onder ogen zien, waar men het beste kan beginnen. Immers: het doel is niet, dat er in de polder één kerk komt, maar dat er verschillende plaatsen zullen zijn, waar de kerk kan worden geïnstitueerd. Op dit moment hebben we te doen, niet met de kerk van Emmeloord, maar het is nu nog de kerk van de Noord-oostpolder. De Bos drukt het zo mooi uit: we doen hier altijd maar weer pionierswerk. Het is een zoeken en tasten. Zo heeft men een tijdlang een kerkdienst gehad in de Lemmer, maar die dienst moest weer worden opgegeven, omdat er geen mensen daar meer waren. Ook de dienst in Ramspol moest worden geëindigd, omdat een werkkamp, dat daar stond, werd gesloten en afgebroken. Het is prachtig om te zien, hoe het kerkelijk leven daar groeit. Vanzelf wonen in verschillende plaatsen al mensen, die zich daar metterwoon hebben gevestigd. Perspectieven van geïnstitueerde kerken beginnen zich te openen. Ik vind het fijn, dat men daar niet naar de openbaring van één grote kerk zoekt, maar dat men overal instituering zoekt. Ik dacht aan Afrika. Als daar een gemeente groeit, dan denkt men niet over het beroepen van een tweede predikant: er zijn in Afrika maar weinig kerken met twee predikanten, neen, dan doet men het zo, dan wordt een kerk „afgesticht“, dat wil zeggen: een nieuwe wijk wordt gevormd met een heel apart en zelfstandig kerkelijk leven. Ik ben er van overtuigd en heb dat in Afrika ook gezien, dat zulks het kerkelijk leven zeer ten goede komt. Acht kleine zelfstandige kerken kunnen meer dan één grote kerk. Welnu: zo wil men dat in de Noordoostpolder ook. Ieder zal verstaan, dat dat voor zware uitgaven plaatst. Dit is alles nieuw land. Er staat niets. Alles moet in cultuur worden gebracht. In normale gevallen kan men een kerk bouwen en de uitgave van de bouw verdelen over een flink aantal jaren, maar dat is in de polder onmogelijk. Men staat immers in de nabije toekomst voor het telkens weer moeten bouwen van vergaderplaatsen. Er kan dus op een vergaderplaats niet een al te grote schuldenlast drukken. Dan zou men op de duur een veel te zware rentelast krijgen. We hebben een paar vergaderplaatsen gezien. Alles is heel eenvoudig en we zijn wel onder de indruk gekomen van een zeer zuinig beheer. Men tracht het geld zo goed mogelijk te besteden. Maar, omdat er steeds meer mensen komen, staat men steeds weer voor nieuwe problemen. Men kan dat merken aan de groei van het ledental: 1 Januari 49 waren er 98 leden, 1 Januari 50 150 en in 51 waren er 1 Januari al 215 leden. Zo snel ziet men wel nergens het ledental groeien. Als de mensen nu maar dichtbij elkander woonden, maar reeds in hun vestiging zijn ze over het gehele gebied verspreid. Ieder gevoelt, dat zulks ook veel vraagt, bijv. met het oog op de catechisatie. Op dit moment is nog maar een vierde van de polder in cul-

tuur gebracht; dus ieder kan verstaan, dat de proble-
men voorlopig niet ophouden. Natuurlijk, hoe meer men-
sen daar komen wonen, hoe meer ze ook zelf kunnen
doen en er is een verblijdende stijging te bespeuren in de
collecten van het eigen kerkelijk leven, maar de onkosten
zijn daarbij ook stijgende: op de duur zal één predi-
kant al het werk zeker niet kunnen doen en ik herhaal
weer het probleem van het bouwen van vergaderplaatsen.
Ik hoop dan ook van harte, dat alle kerken zullen
helpen om hier het kerkelijk leven „op gang te helpen“. Ik kan me nu al een beetje voorstellen, hoe dat zal zijn,
als in de polder en hier en daar dorpen en grotere plaat-
sen zullen zijn met een eigen kerkelijk leven. De Bos
heeft daar prachtig werk, en hij doet het met grote toe-
wijding. De Polder heeft de liefde van zijn hart. We zul-
len van deze „collecte“ voorlopig nog niet af zijn.

Wij hebben gezien, dat de mensen over het gehele ge-
bied verspreid wonen. Ook dat heeft zo zijn eigenaardige
problemen. De mensen worden uit alle oorden van het
land bij elkaar gebracht en ze komen alleen naar de pol-
der om daar te werken. Vandaar, dat men in de polder
bijna geen oudere mensen heeft. Het zijn haast allemaal
jonge gezinnen. Het is daar, wat de bevolking betreft,
natuurlijk ook een „allegraartje“. Dat heeft zijn bezwa-
ren, hoewel De Bos ons met vreugde kon meedelen, dat
er een sterke band van samenbinding onder de mensen
is. Het samen deel uitmaken van het ene huis des Heren
is een sterk samenbindende kracht. Men heeft er van-
zelf ook het grote voordeel, dat er geen oude veten zijn,
soms van jaren her, tussen mensen en families. Dat is
wel fijn en geeft aan het kerkelijk leven iets zeer fris.
Men doet van alles om de band te versterken. Ik noem
maar een paar dingen op. Men heeft daar een gesten-
cild kerkbladje, dat over heel de polder wordt verspreid
en dat er vooral op ingesteld is om het onderlinge mee-
leven te bevorderen. Men kan daar lezen, wie er ziek is
en allerlei dingen, die het leven in de gemeenschap ra-
ken, die vanzelf gaan, als men maar dicht bij elkander
woont. Huisbezoek wordt niet één keer per jaar gedaan,
maar meermalen, om het onderling contact zoveel moge-
lijk te bewaren. Eens per maand heeft men een gemeen-
te-avond, nu nog alleen in Emmeloord en daarvoor be-
staat grote belangstelling en men doet zoveel, als men
kan, om daar alle mensen te krijgen. Men komt daar
graag. Het zijn als het ware ontmoetingsavonden, waar-
op men elkander ontmoet en leert kennen. De dingen
van de gemeente worden onderling besproken. Inleidingen
worden gehouden. Op de verschillende plaatsen tracht
men te komen tot een organisatie voor de jeugd en voor
ouderen. Men werkt dus naar twee kanten. Nu tracht
men nog zoveel mogelijk de band over de gehele polder
te bewaren. Dat is nodig, omdat men straks bij meerdere
institueringen elkander zeer nodig zal hebben. Men moet
van elkaar afweten. Maar men tracht ook op verschil-
lende plaatsen de mensen zoveel mogelijk met elkander
in contact te brengen om zo de begeerte tot een eigen
kerkelijk leven aan te wakkeren.

Er zijn natuurlijk ook de teleurstellingen. Evenmin als
dat in het buitenland zo is, blijven ook hier bij verhuizing
niet alle leden trouw. Sommigen zakken af en zoeken
soms liever de binding weer op, waar de Here hen in zijn
grote genade van had verlost. Ik mag de kerkeraden nog
wel eens in het bijzonder opwekken om toch trouw te zijn
bij het kennis geven, als een lid met attestatie is ver-
trokken. Daar mankeert soms nog veel aan. Wat kan
een onjuiste adresopgave niet heel veel werk kosten. De
Bos vertelde ons, dat hij soms heel veel werk heeft om
b.v. een jongen in de werkkampen te vinden. Daar zijn
wel lijten en die kan De Bos nagaan, maar wanneer
een jongen achter zijn naam niet precies zet, tot welke
kerk hij behoort dan is het een hopeloos zoeken. De scha-
pen beleven het hier wel, dat de Goede Herder door de
dienst van mensen hier alle schapen bij name roept. Er

wordt hier niet één vergeten. Men zal kunnen verstaan,
dat al dit werk en van de dominee en van de ouderlingen
heel wat vraagt en we waren bijzonder verheugd over
de toewijding, waarmee deze broeders over hun werk
spraken. We kunnen, wat dat aangaat, onze leden met
gerustheid naar de polder laten gaan. Ze vinden daar een
mooi kerkelijk leven. Ze kunnen daar genieten van de
gemeenschap. Ze worden daar onmiddellijk opgevangen.

Het is een mooi land. Het is nog wat kaal. Heel mooi
vind ik, dat men bochten in de wegen had aangebracht.
We hebben maar één rechte weg van 6 km lang gere-
den, maar dat is dan ook de langste. Alles doet heel
nieuw aan. Het zijn ook allemaal nieuwe nederzettingen.
We troffen een prachtige dag en zo was het een genot
de polder te bezien. We hadden maar enkele uren tijd om
alles te bekijken, en we hadden er graag nog meer van
gezien en gehoord. We bekeken de vergaderzaal in Em-
meloord en het was merkwaardig. Die vergaderzaal heeft
ook een nummer in de straat, waar het staat en dat
nummer is 31. Ik hoop een volgende week nog iets te
kunnen vertellen van het werk van De Bos, maar ik hoop,
dat ik door deze regelen belangstelling voor de arbeid
daar heb gewekt. Als de collecte lijst wordt vastgesteld,
mag het werk in de Polder niet worden vergeten. We
moesten er allen eens kunnen kijken. Onbekend laat vaak
onbeminde. Om de broeders en zusters in de Noordoost-
polder een beetje te helpen, heb ik deze regels geschre-
ven en ze mogen het gelijk zien als een uiting van dank-
baarheid voor de prachtige middag, die ze in een zeer
draakke Synodetijd commissie twee hebben bezorgd. Na
de tocht kon ik wel verstaan en billyken, dat de leden
uit andere commissies een beetje jaloers waren, dat ze
zulk een mooi en leerzaam tochtje moesten missen. Het
kwam nu eenmaal door de verdeling van de arbeid.

DEN BOEFT.

Onze gewone copie

Terwille van Schooldag en Synode blijft onze gewone
copie nog één week achterwege. K. S.

Een „troebele bron“ over „het klare bronwater uit Kampen's bornput“

In de pers (ook in die van dhr Scheps) circuleert vol-
gend schoon en leerzaam en opperzakkelijkst verhaal (we
knippen uit „Kerkinieuws-Scheps“, 9e jrg., 22 Sept. '51,
nr. 433):

„Het klare bronwater uit Kampen's bornput“. In de
„Geref. kerkbode van Heerenveen“ vertelt een mede-
werker, dat hem ter inzage gegeven werd een briefje,
dat een vrijgemaakte broeder schreef aan een vriend,
die tot de Chr. Geref. kerken was overgegaan, luidende
als volgt: „Uw overgang tot de Chr. Geref. kerk doet
bij ons de volgende vragen rijzen. Hoe kan hij, die
eenmaal Schilder's klare bronwater uit Kampen's born-
put heeft genoten, nu genoegen nemen met het slappe,
weilig zoete zuurtjeswater uit de troebele leiding van
Apeldoorn? Van T. c.s., gij zijt afgezaakt naar een
pseudo-kerk, waar predikanten als Heerma met hun
weemoedige jammerpredikaties tranen in de ogen to-
veren van hun arme, misleide toehoorders, waardoor
ze noch de verbondsbeloofte, noch de verbondswraak
zien, zodat ze met een ingebeelde hemel in 't hart de
ogen opslaan in een eeuwig Gehenna. Bekeert U. Be-
keert U, voor prof. Schilder op Hoger bevel Uw naam
moet schrappen uit het Boek des Levens. Een laatste

Heel de kerkgeschiedenis is dus naar Gods eigen
woord vol van de afval. Kerkgeschiedenis is óók afvals-
geschiedenis. Ononderbroken gaat de afval voort.
Duizenden en miljoenen zullen in Christus' naam in
de kerk worden opgenomen om zich, vroeger of later,
innerlijk en soms óók uiterlijk, daarvan los te scheu-
ren. Deze afval is oneindig veel gevaarlijker dan alles
wat de kerk van buiten af bedreigt en aanvalt. In de
afval ontmoet de kerk haar verraderlijkste ergernis.
Als een massale vergiftiging, als een geestelijke doof-
heid en doofheid, tast hij de duizenden aan, verlamt
hen en maakt hen zo tot een gemakkelijke prooi van
de Boze.

Het is wel een teken van beangstigende verblindings,
dat zo heel weinigen oog hebben voor de dodelijke en
subtiele gevaar van een afvalsproces als het eenmaal
in de kerk optreedt en betoverend en sluipend zijn
tienduizenden verderft.

Ik wil nu een paar vormen, waarin deze afval in
de kerk optreedt met enkele ruwe lijnen schetsen.
In de eerste plaats denk ik dan aan die vorm van
afval, welke zich openbaart in een langzaam groei-
ende onverschilligheid ten opzichte van de Here, zijn
woord en zijn kerk. Als deze afval optreedt verandert
aan het kerkelijk leven uiterlijk heel weinig.
Zelfs is er dan vaak een verhoogde activiteit wat be-
treft het optreden van de kerk in de wereld, de uiter-
lijke organisatie, kerkbouw enz. Maar wie geestelijk
ziet en oordeelt, bemerkt dat het in de kerk lang-
zamerhand killer wordt. De dienst van God, het mee-
leven met de kerk in haar strijd tegen alle zonde,
krijgt al meer het karakter van gewoonte en sleur.
Het echte leven, de offerbereidheid, de zelfverlooch-
nende dienst verzwakken en worden zeldzamer.

Achter deze toenemende onverschilligheid ligt een
langzaam voortvretende, innerlijke assimilatie aan de
wereld, aan de geest dezer eeuw. Er treedt een ken-

haalt en verergert zich in de koningentijd. Steeds
zeldzamer worden de koningen, die de HERE dienen.
Steeds kleiner wordt het getal van hen, die trouw zijn
aan Jakobs God. Steeds dieper stort de grote massa
in de afgrond van eigenwillige godsdienst en liederlijke
afgoderij. En het eind is de ondergang. Israël wordt
als kaf verstoven in de gistende volkerenwereld van
het Oosten. Het houdt op te bestaan als vrij, zelfstan-
dig volk. En voor God verschijnen in Sion, dat kan
nu niet meer.

Het is onbegrijpelijk, maar het is toch de volle
waarheid: ondanks eeuwen- en eeuwenlange voort-
gaande afval en te midden van het verpletterend oor-
deel der ballingschap, laat God zijn kerk toch niet
los. Hij brengt zijn erfdeel door het vuur van zijn
gericht weer terug naar het heilige land. Zeker, het
is maar een handjevol dat weerkeert, de grote massa
is definitief afgevalen en ondergegaan. Maar het is
toch het oude volk. En het komt terug in het land
der vaders, overgoten met het licht van Gods ge-
nade.

Zal het nu goed gaan? Neen, het wordt thans zelfs
erger dan ooit! Er komt nu een afval zo radicaal als
maar mogelijk is, doch tegelijk zo zorgvuldig geca-
moufleerd door strakke orthodoxie en preciese wets-
betrachting, dat hij bijna niet te herkennen is. Maar
juist dit is de afval in zijn verschrikkelijkste en meest
gevaarlijke vorm. In de greep van deze afval komt
Gods volk er toe Gods eigen Zoon te vermoorden. En
dan voltrekt zich het duistere raadsel der historie:
Op het moment, dat Gods grootste genade aan zijn
volk wordt geopenbaard; op het moment, dat Hij zijn
kostbaarste geschenk aan zijn kerk geeft, valt de
oude kerk zo ontzettend, zo diep, zo onherstelbaar als
nimmer te voren. In de volheid des tijds valt de grote
massa van Israël af, komt over het volk van Abra-
ham de verharding en wordt het door God verwor-
pen (Rom. 11: 11, 12, 15, 28).

En nu is dit voor ons het benauwende, dat naar

het veelstemmige getuigenis der Schrift, de afval,
waarvan de kerk der oude bedeling zo overvol was
en waardoor ze, wat het getal betreft, voor het over-
grote deel is ondergegaan, in de nieuwe bedeling niet
zal verdwijnen, maar integendeel, nog wel erger wor-
den zal. Op vele plaatsen wordt ons dit met sterke
nadruk verzekerd.

Wanneer, om maar iets te noemen, de Heiland vlak
voor zijn dood zijn discipelen het schilderij voorhoudt
van de laatste dagen, dan vertoont zich daarop ook
en wel als een sterk op de voorgrond tredende figuur
de grote afval in de kerk! Velen, zo horen we Hem
zeggen, zullen in die dagen ten val komen en zij zul-
len elkaar overleveren en vervolgen. En vele velen
profeten zullen opstaan en velen zullen zij verleiden
(Matth. 24: 10, 11). Ik weet, zo verzekert Paulus
aan de ouderlingen van Efeze — en dus ook aan die
van alle gemeenten — dat na mijn heengaan grim-
mige wolven bij u zullen binnendringen, die de kudde
niet zullen sparen; en uit uw eigen midden zullen
mensen opstaan, die verkeerde dingen spreken om de
discipelen achter zich aan te trekken (Hand. 20: 30).
Petrus bindt het de gemeenten van alle tijden op het
hart, dat er valse leraars in haar zullen binnendrin-
gen. Zij zullen verderfelijke ketterijen doen binnens-
luipen en zelfs de Heerser, die hen gekocht heeft,
verloochenen, om zo een schielijk verderf over zich
te brengen (2 Petr. 2: 1). Ja, als Paulus in een groots
perspectief de avondstond der wereld aanschouwt en
toont, dan wijst hij er op, dat vlak voor de weder-
komst van Christus twee ontzettende gebeurtenissen
de gang der kerkgeschiedenis beslissend zullen be-
palen. De eerste is het optreden van de Antichrist,
die zich in G o d s t e m p e l, dat is i n d e
kerk, zal verheffen, om zo, van binnen uit, tegen
haar te woeden. En de andere, zeer nauw met de
eerste samenhangend, is de grote afval, die kom-
men moet vóór de Zoon des mensen zal verschijnen
op de wolken (2 Thess.).

waarschuwing, H. W. te C.". Bedoelde medewerker voegt daaraan toe, dat beide redacteurs bekend zijn met de naam van de geadresseerde, alsook van de afzender en besluit met de opmerking, dat, toen hij las, dat de synode van Kampen besloot, dat kandidaten van Apeldoorn aan de Theol. Hogeschool te Kampen kunnen promoveren, hij naar lucht heeft gesmaakt.

Alzo: de medewerker en een broeder uit 'n andere denominatie bestuderen (niet de Acta omtrent Bergschenhoek, doch) het pure briefje.

Beide redacteurs van bedoelde medewerker kennen de namen. Tres facit collegium-der-adequate-zakelijkheid. Ze kennen de Acta. En de Kerkgeschiedenis. En de Heer Scheps vertrouwt de drie op het punt der zakelijkheid.

Niet alzo onze ds. J. v. Bruggen. Die liet me het schone geval lezen en zei er iets meer van te zullen vertellen. Toen ds. v. Bruggen ziek werd, had hij de vriendelijkheid, mij de papieren door te zenden. Dan kon ik, desgewenst, ook een kruidig Kerknieuws-kookje ervan bakken. We beginnen.

Ds. v. Bruggen dan schreef aan de Heer Van Til te Oostwold (blijkbaar identiek met „Van T." uit het Heerenveense Grote Nieuws) een bedachtzaam briefje: de inhoud kwam hierop neer: hier in Assen (kennen ze daar allemaal de Acta inzake Bergschenhoek? K. S.), hier in Assen gaat het verhaaltje van hand in hand; ik kreeg een brief onder de ogen, die U gezonden zou zijn, afschrift gaat hierbij; hebt U inderdaad het origineel van dit afschrift ontvangen? of..... is het een falsificatie?

De Heer H. v. Til (Oostwold, W. K.) antwoordde ds. v. Bruggen op 17 Aug. 1951. Het antwoord bevat o.m. de volgende bijzonderheden:

a) ik kreeg (wel geen brief, doch) een open briefkaart in Mel j.l., inhoud, zo als door U aangegeven;

b) ondertekenaar was: A. Wassink (en dus niet, zoals het Heerenveense collegium verifieert: H. W. te C.);

c) adres van die meneer kan ik niet noemen. (Blijkbaar ontbrak dat adres op de open briefkaart, K. S.).

Daarop heeft ds. v. Bruggen zich gewend tot de gemeentepolitie in Coevorden. Ik begrijp, dat die C. („H. W. te C.") Coevorden zal zijn. H. W. bestond wel niet, want het was A. W. Maar Coevorden bestaat nog steeds.

Nu zijn de Heerenveense Kerknieuwsbronnen bekend, ze zeggen het zelf, met de naam van geadresseerde. Maar ook met die van afzender. Ds. v. Bruggen zou dus aan hen hebben kunnen schrijven: mag ik iets van de man weten, die door de pers wandelt, niet eens in komkommertijd? Maar ds. v. Bruggen wist een nog betere weg. Hij schreef de politie te Coevorden. Deze antwoordde hem bij missive no. 2080, ondertekend door de Corpchef van Politie:

Naar aanleiding van Uw schrijven, d.d. 18 Augustus 1951, betreffende inlichtingen omtrent zekere Wassink of Massink, heb ik de eer U Weleerwaarde het volgende te berichten.

Na onderzoek in de bevolkingsregisters dezer gemeente bleek, dat in Coevorden geen personen woonachtig zijn, die Wassink of Massink zijn genaamd, doch wel enkele, die onder de naam Masselink, Wassen en Warrink staan ingeschreven.

Zonder meer is het dezerzijds niet mogelijk de betreffende persoon aan te wijzen, doch stelt U prijs op een zeer wel mogelijke identificatie, dan verzoek ik U het door U ontvangen schrijven mij voor enkele dagen ter inzage toe te zenden. Vanzelfsprekend ontvangt U het na gemaakt gebruik weer terug.

De politie — alle bulde — was dus bereid, de dorstige zielen aan Oprecht Kerknieuws te helpen. Bergschenhoek is te Heerenveen natuurlijk aan alle synodocratische kerkbodelezers van haver tot gort bekend; Coevorden zou dan kunnen volgen. Ds. v. Bruggen schreef toen weer aan

de heer Van Til. Inhoud: de politie wil helpen nagaan of de Heerenveense Clerus een Substantiële Bijdrage tot het Nieuws der Kerk geleverd heeft, ja dan neen, maar de politie zegt: ik moet het origineel daartoe eerst zien: elive, laát het mij zien. Dus: elive, stuur het Origineel op; goede man, lén mij het Origineel voor enkele dagen, dan zal ik het toezenden aan de politie te Coevorden. Op dat men wete of er een falsificatie in het (Kerk)spel is, ja dan neen. Natuurlijk geef ik de woorden van ds. van Bruggen een beetje in het Reformatie-jargon door. Also schreef — in zijn klare taal — ds. v. Bruggen aan de heer Van Til te Oostwold op 27 Aug. 1951.

Op 7 Sept. '51 antwoordde de Heer H. v. Til te Oostwold; er stond boven de eerste brief Oostwold (W. K.), boven deze tweede: Oostwold. Hij meldde o.m. het volgende:

a) „Ik geef de begeerde briefkaart niet af, in geen geval".

b) Ik sluit hierna de correspondentie.

Zieso, de Coevordense politie kan niet verder. Als misschien de Heerenveense theologen de Kerk-Nieuws-Dorstigen verder willen brengen (want ze kunnen ons verder brengen), ik zal, als ze me hun bevindingen doen weten, de klare bron onverkort doen spuiten over onze Reformatie-lezers.

Aan de Heer Scheps zou ik voor de tussen-periode van Afwachting op Heerenveens Beslissing kunnen raden: probeer eens bij wijze van bladvulling uit de Acta van haar Synode — klare bron! — de tekst op te diepen van het Synode Besluit inzake de uit-het-verband-stoting van Bergschenhoek. Zet dat dan alvast in het „Kerknieuws". De rechters, die in procedures moeten beslissen — óók procedúres zijn nog altijd Kerknieuws, en er loopt er weer eentje, en met een andere is al gedreigd — kunnen uit dat eventuele Kerknieuws uit de Klare bron der Acta Synodi hun nuttigheid halen. Heerenveen ook. En de Heer Van Til.

Als de Heer Scheps dit Nieuws inzake Bergschenhoek's uitstoting uit de Acta vinden kan, wij zullen het overnemen. Want wij konden het niet in de Acta vinden. Kan hij het niet in de Acta opdiepen, wel, geen nood. De Heer Scheps komt nog al eens in Kampen: hij mag me aan de jas trekken, dan zal ik hem een gewaarmerkt afschrift er van tonen. Zonder de politie.

Ik vind namelijk de Synode van de Heer Scheps belangrijker Kerknieuws-leverancierster dan de aan de Heerenveense theologen bekende, hoewel niet bestaande „H. W. te C.". En die Synode, DIE „schrapt" wél.

K. S.

* Prof. Mekkes en Prof. Zuidema inzake „Tenzij"

We hebben, mensen we, uitvoerig kritiek uitgebracht over de „wilde" exclamaties van prof. Zuidema inzake het boek van de Heer A. Zijlstra, „Tenzij". We hebben niet verzwegen, dat in die kritiek veel reclame en partij-drift, en heel weinig wetenschappelijke of zelfs profetische ernst te beluisteren viel.

Het doet ons vreugde, meer dan „genoegen", dat in een kring, die aan prof. Zuidema nauw verwant is (beiden zijn hoogleraar namens de „Calvinistische Wijsbegeerte-Vereniging"), en in een blad (Philosophia Reformata) een betere stem gehoord wordt. Prof. Dr J. P. A. Mekkes schrijft daarin (3e kwartaal, 1951, 138/9):

„Wie kennis neemt van de gisting, welke plaats vindt in den beden zich gereformeerd noemenden kring, kan een lichte emotie van verwondering niet onderdrukken bij het aanhooren van de kritiek, die men durft uiten tegen den inhoud van een werk, als het hierboven vermeld.

blik van de ogen verraadt onmiskenbaar, dat de gedachten, ja, het hart ver, ver, weg zijn. Met een zucht van verlichting wordt het amen na de preek geaccepteerd. En pas als men buiten de kerkmuren is komt de glans weer op het gezicht! Want daar is toch maar het eigenlijke leven en de echte vreugde!

Als dan in een kerk, waarin deze afval de geesten vergiftigt, Gods grote genade in Christus voluit wordt gepredikt; als de radicale eis om alleen voor de hemelse Vader te leven op de zielen wordt gebonden; als dus geroepen wordt om midden in het leven van elke dag alles schade en drek te achten om de uitnemendheid van Jezus Christus; als men gedrongen wordt om Christus' wil hier en nu te lijden en smaadheden te dragen, omdat dit onlosmakelijk verbonden is aan het hier en nu christen-zijn — dan ontstaat verzet, dan komt de woede, dan volgt dikwijls de breuk, dan wordt de afval openbaar!

Het is niet minder dan een ramp en een zware zonde bovendien, als de kerk, special de ambtsdragers daarin, van deze afval niets merkten. Dan vreet het kwaad ongestoord verder. En dan geschiedt het zelfs practisch onder de leiding en door de prikkel van hen, die het ten bloede toe moesten tegenstaan.

Maar nog groter ramp is het als de kerk deze afval ontziet! Er wordt dan wel iets van beseft, dat het in de kerk niet gaat zoals de Here het wil. Men is ook onrustig, omdat Jezus Christus niet die eer ontvangt als Heer en Heiland, welke Hem vanwege de grote verlossing die Hij tot stand bracht, toekomt. Maar men zocht naar constructies en theorieën om dit kwaad een plaats te geven en te normaliseren. Men probeert het zo te kleuren, dat het alleszins acceptabel, ja, misschien wel bij uitstek christelijk lijkt.

De manieren waarop dit geschieden kan zijn verlerlei.

Men kan, b.v. accentueren, dat het Evangelie een woord Gods is voor de — overigens geheel ongreppbare

Terwijl toch de voorspitsen van de Doorbraak hoe langer hoe meer opschuiven in onze richting, zijn er nog velen, die in de ure des gevaars achterom zien naar hetgeen op gereformeerd erf eer menselijke autoriteit dan den dienst van God zou kunnen aantasten. Dit was althans onze gewaarwording bij kennismaking van dit..... boek.....

Met den auteur kunnen wij verschillen..... (hierna volgen enkele voorbeelden, K. S.)..... zulks alles neemt niet weg, dat, indien wij met onbevengene christelijke overtuiging het boek openstaan, de totaalindruk een verblijdende moet zijn.

Met waardigheid en liefde voor het oude beginsel heeft de schrijver van de Standaard-Zaterdagavondartikelen zich aan 't werk gezet om uit den schat zijner belezenheid nog eens het gereformeerde volk tot den strijd, waarin hij zelf zijn beste jaren gediend heeft, aan te vuren.

Zeker, wij betreuren de separatie..... Maar dit kan niet wegnemen, dat wij bij zoveel gevaren in engeren kring het naar het grondmotief gerichte en door de woorden der Heilige Schrift gestaafde getuigenis van ons oud medelid met dankbaarheid begroeten.

Reeds lezing van de schoone bladzijde (158) over de werkelijke betekenis van de macht, kan ons er van overtuigen, dat het slechts de oude en na veel onderverinding verdiepte bezieling is, die hier spreekt.

Het voorop stellen van het — overigens met gangbare theorieën over een neutraal gehandhaafd mandaat strijdige — regnum Christi (blz. 78), van de Kerk als eerste openbaring daarvan in de afvallige wereld (blz. 87) en van de eenheid van het christenleven (blz. 222) kan slechts onze hartelijke instemming hebben. Wie meent, met een onbegrepen leer der soevereiniteit in eigen kring zich te kunnen onttrekken aan de hier liggende pijnlijkste problemen, schiet niet minder tekort, dan het kerkelijk universalisme, waartegen hij wil optreden.

Wat nu de schrijver van Tenzij op blz. 87 over verbond en Kerk opmerkt, heeft met zulk kerkelijk universalisme niets van doen, gelijk ons o.m. het verhandelde op blz. 189 in positieven zin onderwijst.

..

Bijzonder erkentelijk zijn wij den heer Zijlstra voor twee ernstige waarschuwingen, resp. bl. 399 en 427, met betrekking tot de handhaving van het waarachtig staatsgezag tegenover het ook onze geleerden bedreigend syndicalisme, en tegenover het opringen der volksvrijheden bedreigende partij-eliten. Met hem zijn wij van oordeel, dat hierop de waakzaamheid der christelijke politieke partijen voorschans in de eerste plaats gericht behoort te zijn.

Moge bij alle afkeer van menselijke „stelsels"..... de auteur dit zoo christelijk waarschuwend boek mede door middel van den kring, waarin hij thans meent te moeten arbeiden, het zijne bijdragen tot dieper en reëler bezinning op de problemen der christelijke politiek dan protestantsch Nederland in het algemeen tot heden heeft kunnen opbrengen".

Tot zover prof. Mekkes.

Let erop, dat dit driestarretje niet de bedoeling heeft, van prof. Mekkes' recensie een „objectief" verslag te geven. We laten zijn bedenkingen hier rusten, want we hebben geen behoefte, hier daarop in te gaan, enkel, omdat we onderscheiden grondvragen anders menen te moeten stellen, dan de wijsbegeerte der wetsidee het doet. Het is ons ditmaal niet om die vragen te doen.

We geven ook onmiddellijk toe, dat het stellen van de twee namen boven deze driestar een beetje ruzie-achtig schijnen kan, hetgeen dan zou afsteken tegen de toon, waarin recensent schrijft en tegen zijn terughoudendheid inzake de kritiek, die men „durft" (!, dat is citaat) oefenen op het boek van den heer Zijlstra.

We weten zulke dingen ook wel.

en denkbeeldige — „ziel". Of dat het alleen maar dient om de mensen in de wirwar van het aardse leven de weg naar de hemel te wijzen. En dan zo, dat al dat aardse gedoe met de hemel en het daar naar toe gaan practisch in generlei verband staat. Men isoleert dan het evangelie met de ziel en de hemel van deze aarde.

En wat die aarde betreft, och daarmee moet ieder maar zijn eigen gang gaan en doen wat goed is in zijn ogen. Een andere, bijzonder geliefde methode waardoor men de afval ontziet, is het voortdurende spreken en preken over de „gebrokenheid" van het leven. We leven, zo verzekert men, in een „opgebroken" situatie, in een wonderlijke, verwarde kluwen van goed en kwaad, recht en onrecht. Wie zal nu met volkomen zekerheid kunnen zeggen hoe ieder daarin naar Gods wil moet leven en handelen? Daarom is alle rechtlijnigheid en het werken met een „zwart-wit-schema" uit de boze. We moeten op zijn minst aan ieder een zeer grote ruimte laten ten aanzien van het nemen van beslissingen. En we moeten zeer behoedzaam zijn in het beschuldigen van en oordelen over anderen.

En we zullen moeten erkennen, dat ten slotte ieder naar eigen inzicht en verantwoordelijkheid zijn weg moet zoeken.

Het allerergste evenwel van wat men in het ontzieten van dat dodelijk gevaar voor de kerk kan praesteren, is het stimuleren van deze afval onder de leus van het veroveren der wereld voor Jezus Christus. Dat ziet men thans overal gebeuren! Er gist, met name in de jeugd onzer dagen, een felle hunkering, een tomeloze drift naar bioscoop, toneel, dans en ander werelds vermaak. In plaats, dat men nu dit alles brengt onder de felle kritiek van het woord Gods; in plaats dat men het daemonisch karakter van de ganse moderne genot- en vermaakwereld meedogenloos onmaskert en verdoemt; in plaats dat men rusteloos bezig is om te laten zien hoe ongelofelijk veel ellende Satan met deze „asfaltcultuur" teweeg brengt, gaat